

Brødremenigheden Christiansfeld

Nr. 1

Januar - Februar - Marts 2025

Morgenblæsning 1. søndag i advent 2024

Brødremigheden i Christiansfeld

Præstebolig:

Lindegade 26
6070 Christiansfeld

Præst:

Jørgen Bøytler
Tlf.: 40361240
boytler@ebu.de

Regnskabskontor:

Nørregade 14 A
6070 Christiansfeld
Tlf.: 74561214

Bank: Reg: 9743

NR: 039 5639714

bmboghholder
@christiansfeld.tv

Organist:

Juliane Ilgner
julianeilgner88
@gmail.com

Ældsteråd:

Formand:

Hans Schmidt
Nørregade 3
6070 Christiansfeld
Tlf.: 74561214
info@ovnsaetterne.dk

Jørgen Bøytler
Hans Schmidt
Henrik Schmidt
Anna B. Svennesen
Ulla Jessen
Lone Madsen

Forstander

Paul Schmolke
Tlf.: 29611662
broedremigheden
@christiansfeld.tv

Redaktør:

Käte Thomsen

Næstekærlighed.

Troen er ikke en privatsag. Det er fordi, evangeliet forpligter og forvandler. Evangeliet er, at Jesus Kristus døde for mig den enkelte, satte mennesket i frihed. Gennem den hellige dåb og gennem modtagelsen af evangeliet, sættes mennesket i frihed, frihed til at øve næstekærlighed. Det er en frihed, som perspektiveres af, at der er et borgerskab i himlen. Paulus siger: "Vort borgerskab er i himlene; derfra venter vi også Herren Jesus Kristus som frelser." Dette borgerskab, dette håb om en evig glæde hjemme hos Gud er ikke udtryk for at fjerne sig fra livet, at drømme sig væk, men er udtryk for, at livet er sat ind i sin rette sammenhæng. Håbet om den kommende glæde, det mindes vi om i gudstjenesten, i tilbedelsen og fællesskabet. Dette håb åbner op til det liv, som må leves i forhold til det andet menneske, i forhold til den næste, som har krav på min kærlighed. Håbet om denne kommende glæde sætter tingene på plads her i livet, for det håb er så stort, at uanset, hvad det koster at følge Jesus Kristus her, er det for intet at regne mod den herlighed, der venter. Det vil sige, at det er inderligt ligegyldigt, hvad det koster at følge Kristus her. Kommer man dertil, og vi er nok mange, der har svært ved at få det perspektiv ind i det daglige liv, men kommer vi dertil, så vil vi give det hele.

Troen er ifølge Luther en personlig sag, altså et forhold, i hvilket den enkelte ved at se sit liv i Kristus lever med næsten. Så er troen altså også en sag, der vedkommer min næste. Troen er en personlig sag og det er noget, der vedkommer det andet menneske. Det betyder, at det kristne menneske har behov for at deltage i gudstjenesten og det er udgangspunktet for livet for næsten.

Jørgen Bøytler

Tre Brødremenighedsbyer mere er UNESCO Verdensarv.

Christiansfeld

vet udvidet til at udgøre et transnationalt UNESCO-verdenarvssted.

UNESCO beskriver nomineringen sådan her: ”Brødrekirkens bosættelser er en transnational

seriel udvidelse af Christiansfeld, en brødremenighedsby (Danmark), som allerede er optaget på verdensarvslisten.” Udvidelsen omfatter tre byer

Gracehill

passet lokale forhold. Tilsammen repræsenterer de det tværnationale omfang og sammenhængen i den internationale Brødrekirke som et globalt netværk. Der er en aktiv menighed til stede i hver komponentdel, (altså hver af byerne) hvor traditioner videreføres og udgør en levende Brødremenighedsarv.”

I juli i år blev Brødremenighedsbyerne Bethlehem, Gracehill og Herrnhut optaget på UNESCOs Verdensarvsliste. Det skete for Christiansfelds vedkommende 2015. Dvs. at Christiansfelds status som UNESCO-by nu er ble-

Bethlehem

grundlagt i det 18. århundrede: Herrnhut (Tyskland), Bethlehem (USA) og Gracehill (Nordirland). Hver bebyggelse har sin egen arkitektoniske karakter baseret på Brødrekirkens idealer, men til-

Herrnhut

Markering af nomineringen:

Den 18. og 19. oktober i år, var der festligheder i Bethlehem, Pennsylvania i anledning af denne optagelse. Ved den lejlighed udfærdigede præsterne fra de fire byer et brev til alle menighederne. Det lyder sådan her:

Brev til de fire menigheder:

16. oktober 2024

Kære brødre og søstre. Hilsen fra Bethlehem, Pennsylvania, hvor vi er samlet som præster og kirkeledere for at deltage i en konference, der fejrede den nylige anerkendelse af "Moravian Church Settlements" (Brødremenighedsbyer) som et transnationalt UNESCO-verdensarvssted. Dette verdensarvssted omfatter nu de historiske brødremenighedsbyer Bethlehem i Pennsylvania, Christiansfeld i Danmark, Gracehill i Nordirland og Herrnhut i Tyskland, som anses for at eksemplificere den unikke arkitektoniske og åndelige arv fra Brødrekirken. UNESCO-Verdensarvskomiteen bemærkede, at Brødremenighedsbyerne "Moravian Church Settlements" fremstår som et "ekstraordinært vidnesbyrd om Brødremenighedens principper angående troen, levevisen og særskilte religiøse og sociale idealer og praksisser i samfundet, der kommer til udtryk i byplan, arkitektur og byernes håndværk." Det blev desu-

Charlene Donchez Mowers, Senior Advisor & Historian Bethlehem World Heritage Council & Commission og Jørgen Bøytler, to, som har arbejdet sammen i 25 år på nomineringen af Bethlehem.

den anerkendt, at "tilsammen repræsenterer disse bosættelser det transna-

*Jørgen Bøytler bringer hilsen fra
Christiansfeld ved fejringen i Bethlehem
den 18. oktober 2024.*

tionale omfang og sammenhængen i det internationale brødremenigheds-samfund som et globalt netværk."

Når vi fejrer æren af verdensarvs-indskrivelsen, er vi opmærksomme på, at dette ikke kun er en anerkendelse for vore fire byer, men virkelig en påskønnelse af det større brødremenighedsnetværk, som vi tilhører. Begrebet netværk og global forbundethed står i centrum.

Vi mener, at den nye verdensarvstitel byder på mange muligheder, ikke kun for vores byer, men for hele den verdensomspændende Brødrekirke med

alle dens menigheder. Det er stort, at eksterne eksperter på kulturarv har set noget særligt i vores fælles brødremenighedstradition. Dette burde være en opmuntring til at efterleve vores tro og fortælle vores historie med selvtillid og stolthed. Vi forventer, at flere i de kommende år vil være interesserede i at vide, hvem vi er, og hvad vi tror på. Lad os bruge dette som en missionsmulighed og give vidnesbyrd om Kristus, når vi deler vores arv med andre.

Vi ser også verdensarv som en mulighed for at styrke netværket i det bredere brødremenighedsfællesskab. Eksempler på samarbejde kunne omfatte at lære mere om vores fælles arkitektoniske og kulturelle arv, uddannelsesprogrammer, gensidige besøg og udveksling af information. Og selvfølgelig betyder det at være forbundet også fælles bøn, tilbedelse og fællesskab.

I alle disse ting minder den nye verdensarvs-ankendelse os om den bibelske lære, at i Kristus er vi ét legeme og lemmer af hinanden, kaldet til at få del i hinandens glæder og bekymringer. I denne ånd kan man være sikker på, at vi vil holde det bredere broderlige perspektiv for øje, da vi

frem over vil kunne være en stemme for Brødremenigheden som verdens-kulturarv. Vi inviterer jer til at dele spørgsmål eller bekymringer med os og til at fortsætte denne bestræbelse i jeres bønner. Dette beder vi om i Kristi navn, vores generalældste, som vi alle tjener.

Nåde og fred,
Pastor Janel Rice, Central Moravian Church, Bethlehem, PA

Pastor Jørgen Bøytler, Christiansfeld Menighed, Danmark

Biskop Sarah Groves, Gracehill Moravian Church, Nordirland

Pastor Jill Vogt og Pastor Peter Vogt, Herrnhut, Tyskland.

Jørgen Bøytler

*Den danske delegation,
borgmester Knud Erik Langhoff,
Brødremenighedspræst Jørgen Bøytler og
Site Manager Steen Rosenvinge Lundbye.*

Nyt fra Ældsterådet

Hotellet:

Det er sikkert alle bekendt, at Brødremenigheden overtog driften af hotellet, da vores forpagter Per i 2022 efter Corona pandemien ønskede at fratræde forpagtningsaftalen. Det har hele tiden været meningen, at hotellet igen skulle drives af en forpagter. Men indtil denne var fundet ansatte Ældsterådet Helge Gellert som hoteldirektør, og han har frem til oktober 2024 indført ny teknologi i hoteldrift, så vi i dag kan være med i booking systemer og meget andet. For Helge har jobbet hele tiden været midlertidig, og da hans hustru Kirsten i år gik på pension efter 10 år i SmukSakk ønskede Helge at følge hendes eksempel ved udgangen af oktober. En ny forpagter til hotellet er endnu ikke fundet, men det er stadig Ældsterådets sigte. Fra 1. december 2024 er Finn Taul blevet ansat som ny

hoteldirektør. Finn har mange års erfaring i hoteldrift, og kommer senest fra job som administrerende direktør på Helnan Marselis Hotel i Aarhus.

Museet:

I september blev Lars Brock Andersen ansat på en åremålskontrakt til at indrette det nyrestaureerede Brødremenighedens Museum i vest fløjen af Enkehuset. Projektet er indeholdt i fondsmidler, som vi har fået stillet til rådighed. Museet vil være klar til indvielse i 2027. Lars har indtil videre kontor i Søstrehusets vest fløj på 2. sal, men flytter til museums fløjen i Enkehuset, når håndværkerne er færdige med renoveringen i begyndelsen af 2025.

Lars har præsenteret sit første oplæg til museets indretning for Ældsterådet i oktober, og siden har han fortalt om det på et menighedsmøde i november og i et møde for sykkredsen.

Christinero:

Renoveringen af Christinero skrider også planmæssigt frem. I efteråret blev der ryddet en del selvsåede træer i den romantiske have, der blev anlagt stier, og jorden blev grubbet, der hvor de nye bede er planlagt, og takket være det milde efterår skete beplantningen i november. På grund af arbejdet med de mange store maskiner, er der ikke adgang for publikum, og området er blevet indhegnet. Årsagen til det skyldes ikke publikumsinteresse, men derimod ønsket om at beskytte ny beplantningen mod skovens vildt.

I juleferien, hvor arbejdet ligger stille, vil det være muligt at bese området på en travetur.

I foråret går vi i gang med renoveringen af de 3 bygninger i Christinero haven. Især Kogehuset trænger til en kærlig hånd. Uden om bygningen lægges nye drænrør og rundt om bygningen nyt grus. Beplantningen fortsætter i foråret. Flere store træer bliver topbeskåret nu, da det efter rydningen er blevet synligt, at det er nødvendigt.

Den forventede tidsplan for renoveringen af Christinero haven forventes at holde, så haven kan åbnes igen i august 2025.

Udlejning: Udlejningssituationen ser alt i alt fornuftig ud.

Paul Schmolke

BDM - nyt

Nyt fra Sumbawanga

Syskolen i Sumbawanga er primært for unge piger fra Tanganyika-søens kyst. Efter corona har den sovet, men med midler fra BDM og gennem missionær Mads Refshauge Jakobsens indsats nærmer den sig genopstart her til januar 2025. Huset for eleverne står snart færdigt.

Tukulamba fra Mbeya har skrevet kontrakt som kommende sylærer. Hun blev interviewet til jobbet allerede sidste år. I slutningen af januar kommer hun, mens eleverne kommer midt i februar. Her i efteråret flyttes snedkerskolen Karakana fra dens nuværende placering på Peters House til den grund hvorpå syskolen er. Lokalerne er store og fine, som billedet viser.

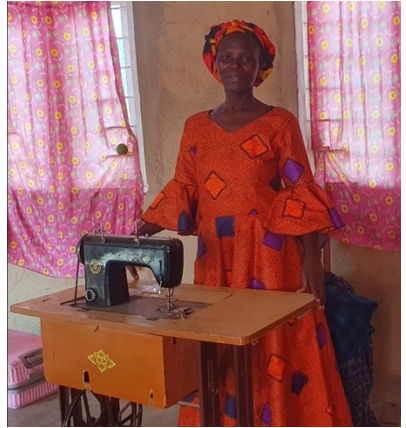

Foto fra syskolen

Pigerne vil bo i nyopført hus, mens drengene vil bo i containere, som istandsættes i disse dage.

Generalsekretær besøger Mlimani bibelskole

I årtier har BDM været en trofast partner for Mlimani bibelskole, hvilket for-

klarer den venlige modtagelse af missionærer og generalsekretær her i september. Rektor Peter Simsokwe aflagde en solid rapport. Evangelisteleverne sang og der var hilsener.

I biblioteket takkede rektor for en særlig boggave fra en privat giver igennem BDM. Et tidligere billede viser også en nadverkalk, som der blev råd til fra gaven. Bag- efter var der fotografering,

Nyt fra Sikonge

I oktober kom Mia hjem fra en lille uges besøg i Sikonge. Hun talte med lederne af Vest-Tanzania-provinsen i Tabora, bispefruen Frola Yona om sundhedsprojektet i landsbyerne, hvor præst og læge sammen underviser, samt Sikonge hospitals nye nyfødt-center, fitness-center, apotek og naturligvis ledelsen, for hvem Mia bliver ved som rådgiver. Derudover var der tid for at genopfriske kontakten med naboerne rundt i missionsstationen, som nærmest er en hel bydel: Sikonge Misheni.

Michael Toldam Korsgård har også været i Sikonge. Han fortæller, at der er gang i workshopen. Læs interviewet med ham på Facebook eller hjemmesiden:

<https://bdm-dk.dk/her-bliver-evangeliet-omsat-til-godt-haandvaerk/>

Nyt fra Kipili

Richard Evans, lærer fra All Nations Christian College, afholdt et seminar for 130 præster i en uge i september. I oktober afholdt Janice og Mads et ægteskabsseminar for evangelister. Et par besluttede sig for en kirkelig vielse under seminaret, og volontørerne på Peters Hus blev hyllet for deres bryllupskager:

Til samme seminar var der otte børn under 2 år, så Logan fik nye venner under træernes skygger i det børnekærlige Afrika.

I kulturer hvor mennesker bliver kristne, ændres ægteskaberne over tid. I Tanzania har man jo en kulturel arv, som i disse år brydes med moderne (vestlige?) tendenser. Mads og Janice afholdt endnu et ægteskabsseminar. Mere end 25 evangelistægtepar deltog. Der var bibelstudier, drama, lege og gæstetalere. Et par blev endda kirkeligt viet under seminaret, og det medførte fejrende

dans mens de fik bryllupsgaver. I grupperne lavede man dramastykker, og stykket om Josef og Potifars hustru ville jeg gerne have set.

En anden gruppe valgte dramaet om kong David og Urias (post) og Batseba, Urias hustru og senere kong Salomos mor. Salme 51 er kong Davids ord om omvendelse, tilgivelse og en ny start.

”Giv en ged” hed et projekt jeg læste om en gang, og det var det Mads og Janice gjorde til Rukwa-provinsens næstformand Mwaikole som tak for at han kom og holdt en tale til deltagerne.

Nyt fra Østcongo-provinsen

Primary Health Care-projektet vil i de næste tre år udfolde sig mellem Kalemie og Moba langs vestkysten af Tanganyika-søen. I Janna Rabjerg Barrits barselsfravær er Johannes Nordentoft ansat som projektkonsulent. Han foretager i december et opstartsbesøg. Det er Brødremenigheden i Østcongo, der står for projektet, assisteret administrativt af Department of Medical Works Community of Pentecostal Churches in Central Africa (CEPAC). Beløbet er bevilget af CISU (Civilsamfund i Udvikling), som forvalter skattefinansieret dansk udviklingsbistand med høj kvalitet.

Børnehjemmet i Uvira, Congo

Mange søndage deltager børnene i Brødremenighedens gudstjenester. Abangwa Modeste er kirkens generalsekretær og ansvarlig for børnehjemmet.

Børnene på Knudsen House Center børnehjem er ved at blive større

Kirkens generalsekretær og leder af børnehjemmet har sendt disse glade billeder af dem, der nu går i ”gymnasiet”: Secondary school.

Uddeling af skoleudstyr til de forældreløse børn fra børnehjemmet og dem, der er bosat privat. Skoleuniformer, skoletasker, sko, notitsbøger, kuglepenne, blyanter, matematikkasser og krykker til

dem, der havde brug for det, blev fordelt til børnene.

Hospitalet i Baraka

Nu har man fået indlagt vand. Oveni det er processen med at få inventar i fuld gang, betalt af en bevilgning fra ISISE-fonden.

Nyt fra BDMU

BDMs formand Jørgen Bøytler og jeg deltog i en del af BDMUs bestyrelsesmøde for at drøfte indholdet i ”Hvor er mission i dag?”, som har mange spændende perspektiver. Det var en givende samtale med Anne Holst Jørgensen, Majken Plougmann Hansen, Celia Skov Skjerning, Lærke Holst Rechnagel og Maria Bjørndahl Gramstrup. Vi talte om fortalervirksomhed, dialog, moderne og historisk slaveri, kolonialisme, inkulturation, Guds mission, evangeliet, holistisk mission, frelse, klima, diakoni og meget mere.

Nyt fra Burundi

Paulus skriver, at kirken er Kristi legeme, og der er altid plads til flere lemmer. Det er et åbent fællesskab, hvor alle er inviteret. Det sker, at mennesker, der allerede er med-lemmer af en kirke vælger at blive medlemmer af en anden kirke. Man skal ikke fiske i naboens båd, og lokke kristne ind i egen menighed ved at tale dårligt om deres menigheder, men alle kirker er åbne for alle, så her i søndags modtog og optog Brødremenigheden i Burundi seks nye medlemmer fra andre kirkesamfund.

Nyt fra Mwanza

På bdm@bdm-dk.dk kan man tilmelde sig Morten og Bettina Poulsens nyhedsbreve, og det seneste har mange billeder og fortæller om resultaterne af vel planlagte processer.

”Udgravning til ny kirke i Ngogo. Den eksisterende bygning er nu i så dårlig stand, at menigheden hverken tør eller bør forsamles i den. Der var klapsalver og glædesråb, da der for første gang blev pumpet vand op i

Ngogo. I samarbejde med Rotary i Christiansfeldt har vi i Gininiga repareret en eksisterende brønd, som de donerede for en del år siden. I Ngogo har vi fejret åbningen af en ny brønd. Kvinder og børn slipper nu for den daglige syv kilometers gåtur for at hente dårlig vand i en dam.

Generalsekretær Arngeir Langås

Kort nyt fra museumsprojektet *af Lars Brock Andersen*

Den nye udstilling for Brødremenighedens Museum, bliver en væsentlig del af menighedens ansigt udadtil i de næste mange år. Derfor er det vigtigt, at det bliver en spændende og informativ udstilling for folk udefra, og samtidig bliver meningsfuld og vedkommende for menigheden selv. Siden august er der blevet arbejdet på at udvikle konkrete planer for udstillingens indhold og opbygning.

For at afprøve om planerne holder til en kritisk gennemgang, eller der er noget der bør laves om, inviterede vi den 27. november en række fagfolk fra museer, universiteter, kommune og fra Brødremenigheden til en hel dags workshop om udstillingen.

Det var en fantastisk aktiv og givende dag, hvor workshoppens 20 deltagere med stor iver diskuterede alle mulige aspekter af udstillingsoplægget, ikke mindst udstillingens indhold og fortællermæssige fokus.

Udstillingsgruppen fik mange nye værdifulde input som vi nu arbejder videre med.

En ting blev særligt efterspurgt af flere af de inviterede fagfolk, og det var et større fokus på troen som drivkraft i alle menighedens aktiviteter, fra skabelsen af Christiansfeld til det daglige arbejde og kaldet til mission.

Alle der har skullet vise rundt i Christiansfeld, eller fortælle om Brødremenigheden tror jeg kan nikke genkendende til interessen for at forstå den åndelige dimension og drivkraften bag Brødremenigheden og Christiansfeld som menighedsby.

At fokusere på troen som drivkraft i en museumsudstilling, så det giver mening for den almindelige besøgende, og ikke forladiges eller forsimplet, det er en stor udfordring, men en udfordring som giver mening, og som jeg håber vi vil kunne løfte.

Kvindernes Internationale Bededag

Fredag den 7. marts 2025 i Søstrehuset Nørregade 14

Kaffe og orientering kl. 14.30

Gudstjeneste kl. 16.00 i Korsalen

Brødremenighedens trykte missionshistorier:

Cranz, Oldendorp og Loskiel

I 1765 udgav Brødremenighedens historiograf, David Cranz, *Historie von Grönland*, (Grønlandshistorien). Den næsten 1200 sider lange bog var inddelt i 10 "bøger", lange kapitler, der hver var underinddelt i mange paragraffer. Bog 1 indeholdt en beskrivelse af landet, bog 2 en beskrivelse af dets dyreliv, bog 3 dets indbyggere, det grønlandske folk. Derpå følger bog 4, som er en oversigt over Grønlands historie frem til Brødremenighedens ankomst i 1733. De følgende fem bøger handler om Brødremenighedens missionshistorie ved de to missionsstationer Neu-Herrnhut og Lichtenfels. Den sidste bog er en beskrivelse af den grønlandske menighed dens organisation, dagligdag og levevis.

På grund af al skandalen omkring "Sigtningstiden" og den deraf opstået anti-Zinzendorf litteratur, havde Brødremenigheden i årevis holdt tilbage med at udgive noget om sig selv. men dette ændrede sig markant med David Cranzs Grønlandshistorie. Selve projektet var blevet sat i gang af grev Zinzendorf året før sin død, hvor han havde besluttet, at Cranz skulle rejse til Grønland for at indsamle materiale og foretage interviews til en bog. Efter Zinzendorfs død, mindede Cranz ledelsen om denne beslutning, og han fik tilladelse til at gå igang. Cranz ankom i Grønland i august 1761 og tilbragte et år i landet. Derefter gik han igang med at samle sin forskning (arkivarbejde, interviews, og sekundærlitteratur, for eksempel Hans Egedes *Det gamle Grønlands nye Perustration eller Naturalhistorie* fra 1741) i et manuskript.

På synoden i Marienborn i 1764 godkendte loddet at manuskriptet blev frigivet til udgivelse (det havde allerede været gransket af specialister, der skulle sikre sig at der ikke var noget der kunne bruges mod Brødremenigheden), og blev udgivet det følgende år, med stor succes. Den blev oversat til en lang række sprog, blandt andet svensk og hollandsk. På dansk er kun udkommet uddrag af bog 1-3 i Niels Horrebows beskrivelse af indbyggerne i Grønland og Island i bind 4 af *Bibliotek for Mennskslægts historie* fra 1785.

Cranz' studie af grønlænderne var med til at etablere etnografi og religionshistorie som nationale discipliner i fx Norge og Ungarn, og selve bogen blev brugt som gave til højt rangerende personer i Danmark, den blev dedikeret til Otto Thott, præsens for Missionskollegiet i Københavner tiden, hvor Brødremenighedens mission i Trankebar var i fare, og hvor Brødremenighedens ledelse var ivrig efter at udvide den grønlandske mission til Labrador.

Denne enorme succes med en bogudgivelse om missionen blev gentaget mindre end et årti senere, da Christian Georg Oldendorp rejste til Dansk Vestindien. Resultatet blev *Historie der caribischen Inseln Sanct Thomas, Sanct Crux und Sanct Jan: Insbesondere der dasigen Neger und der Mission der Evangelischen Brüder unter denselben, (Historien om de caribiske Øer Skt. Thomas, Skt. Croix, og Skt. Jan, særligt de derværende sorte og de evangeliske brødres mission blandt de samme)*, som blev færdig i 1776. Det færdige manuskript var på mere end 6000 sider og var baseret på et 17 måneder langt ophold i Dansk Vestindien mellem 1767 og 1768 og 5 måneders efterfølgende arkivforskning i Bethlehem, Pennsylvania. Generalsynoden i 1775 pålagde Johann Jakob Bossart, arkivaren i Barby, at revidere og forberede manuskriptet til udgivelse. Det stærkt redigerede resultat på omkring 1100 sider blev udgivet i 1777. Det er denne udgave der ligger til grund for den danske oversættelse: *Fuldstændigt Udtog af C.G.A. Oldendorps Missions-Historie om de Evangeliske Brødres Mission paa de caribiske Øer St. Thomas, St. Crux og St. Jan fra 1784*.

I år 2000 blev det næsten komplette manuskript udgivet på tysk i 4 bind. Bogen fra årene 1761-1766 er forsvundet, men er i det mindste indeholdt i Bossarts version.

Den sidste af de tre store Brødremenighedens missionshistorier er Georg Heinrich Loskiels *Geschichte der mission der evangelischen Brüder unter den Indianern in Nordamerika*, Barby 1789. I modsætning til David Cranz' og Georg Christian Oldendorps historier var Loskiels historie ikke baseret på »feltarbejde«, men på skriftlige kilder, bl.a. David Zeisbergers *History of the North American Indians*.

Alle tre værker følger det samme mønster, idet de alle begynder med en bog om kulturen og samfundet hos de folkeslag, som missionærerne ar-

arbejdede i blandt. I alle tilfælde har disse bidrag været værdifuld forskning for eftertiden. Jeg har allerede nævnt Cranz' studie som led i etableringen af etnografi og religionshistorie. Oldendorps studie har haft betydning for afroamerikanske studier og studiet af hollandsk kreolsk og begge studier var vigtige for udviklingen af naturhistorie. Særligt Cranz og Oldendorps bøger havde apologetiske sigte: Cranzs bog skulle vise at Brødremenigheden ikke var sekterisk eller radikal, men snarere helt i overensstemmelse med Confessio Augustana for at berolige myndighederne i forhold til missionen i Trankebar. Oldendorps bog skulle vise at Brødremenighedens mission blandt slavegjorte i Dansk Vestindien ikke var til fare for plantage-ejerne, men passede fint ind i øernes plantage-økonomi.

Forsker i Brødremenighedens Historie Christina Pettersen

Suppedas i Duetten

Anne-Marie i køkkenet

Onsdag den 15. januar

Mandag den 03. marts

Tirsdag den 01. april

Der er kaffe på kanden fra klokken 15.30. og suppe klokken 17.30. Suppen koster 30 kr.

Gerne tilmelding senest dagen i forvejen til:
Anne-Marie Schneider: am@hams6070.dk
Eller på telefon 30 26 22 76

For overskuddet har vi købt denne store nye suppegryde og en induktionskogeplade.

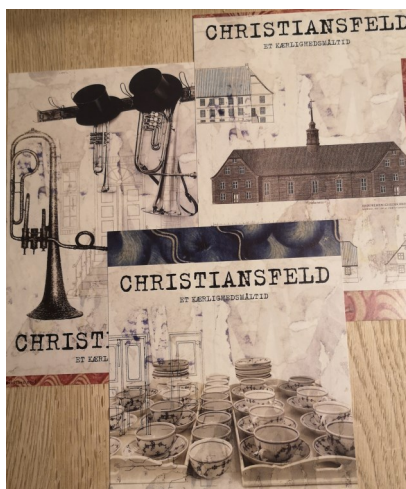
Værkstedets dygtige mennesker har bygget et passende kokebord med hjul af genbrugsmaterialer. Nemt at have med at gøre.

Menighedsblad 2025

Portoen er steget til det dobbelte fra januar 2024, dvs. at det vil koste 25.kr. i porto for at sende menighedsbladet ud. Dertil kommer trykning af bladet. Vi opfordrer derfor til, at I sender jeres mailadresse til os, så vi fremadrettet kan sende bladet på mail til jer.

Ønsker I stadig at få bladet tilsendt, gør vi det gerne, men beder jer sende et ekstra beløb på kr.100,00 for året 2025 som dækker portoen.

**Gitte Kath og Mona Lyng
Jakobsens smukke**

**Jubilæumsplakater og kort,
kan stadig købes.**

Plakater: 40 x 70 cm - 1 for
kr. 150 - 3 for kr. 400

Muleposer kr.45

24 timers bøn 365 dage året rundt

Bøn til hver en tid og på hvert et sted

Selvom 24 timers- bønner i Brødrekirken har en lang historie, så betyder det ikke, at denne måde at bede på er den eneste og den vigtigste. Zinzendorfs væsentligste erkendelse er den, at bønner hører hverdagen til. Det at bede og tale med Gud kan man gøre til hver en tid og på hvert et sted. Det er ikke nødvendigt med specielle rum eller steder. Zinzendorf ville at hele livet skulle leves liturgisk.

Brødremenigheden er overbevist om, at Gud tager imod enhver bøn, uafhængig af hvor, hvornår og hvor længe den bliver bedt.

Christiansfeld har sammen med Albanien og Sverige bedevagten den 31. marts 2025. Alle er velkomne til at byde ind med et kvarter.

I Dansk Vestindien

Fortælling om Brødremenighedens Mission på St. Thomas, St. Croix og St. Jan fra 1732 til 1760. Frit efter A. von Dewitz 1904.

21 august og 13. december er 2 vigtige datoer i 1732.

Det var den 21. august 1732, en torsdag klokken 3 om morgenen. Nattens stilhed hvilede endnu over gaderne i Herrnhut, da grev Zinzendorfs vogn kørte op til døren i hans bolig. Sammen med ham tog to brødre plads i vognen; de har næppe været klædt anderledes end i den brune frakke, som dengang var almindelig påklædning for håndværkere, og dertil en lille trekantet hat på hovedet.

Den ene af dem var Leonhard Dober, en ung, ugift mand, 26 år gammel. Han var en kernesund pottemager fra Schwaben, som i den unge menighed Herrnhuts navn ville rejse ud, som den første hedningemissionær til slaverne på St. Thomas i Vestindien. Han havde følt kaldet og var parat til at forlade forældre, brødre, hjem og fædreland og vove sit liv og helbred.

Den anden bror var tømrer David Nitschmann, født i Mähren og 10 år ældre end Dober. Planen var at David Nitschmann skulle rejse ud sammen med Dober, men skulle så snart som mulig vende tilbage fra St. Thomas med efterretninger om arbejdets begyndelse derovre.

Han forlod kone og tre børn. Det var ikke første gang, han var sendebud for menigheden i Herrnhut for at knytte forbindelser til andre troende. Han havde blandt andet været i London. Men denne gang betød det en afsked for år og dage, ja det var i det hele taget usikkert om han nogensinde ville komme hjem igen. Dengang betød en rejse over Atlanterhavet noget ganske andet end i dag. De vidste meget lidt om det land, de skulle rejse til. De havde kun kunnet indhente få usikre og unøjagtige efterretninger. Og deres udstyr var bestemt heller ikke noget at prale af. Vi ved ikke om de har haft stav og rejsetaske, men begge dele er muligt, men i tasken havde de ikke mere end en dukat (en guldmønt) hver, som greven havde givet dem og seks tyske dalere, som var deres selverhvervede fælles ejendom.

Fortsættes i næste nr. Käte Thomsen

Kirkelige meddelelser

Begravelser:

Den 15. november blev Broder Christian Boas, født den 4. januar 1938, død den 4. november, 2024, begravet fra Betania kirkecenter i Blåhøj.

Den 7. december 2024 blev Broder Povl Schmidt, født den 24. april 1927, død den 28. november 2024 begravet på Gudsageren.

Optagelse:

Den 17. november 2024 blev Mette Holm Jacobsen og Jacob Jacobsen optaget som medlemmer af menigheden.

Indsamlede midler gennem kollekter

Ved redaktionens slutning var der siden sidste blads udgivelse indkommet til:

Menighedens arbejde i Christiansfeld 2.354,00 kr.

Brødremenighedens Danske Mission 3.282,00 kr.

Vi takker på modtagernes vegne

Menighedsmøde i Duetten

Tirsdag den 18. marts klokken 19.30.

Nyt fra menigheden m.m.

Unitets Bedevagt mandag den 31. marts.

Christiansfeld menighed står for 6 hele timer fordelt over hele døgnet

Evangelisk Alliances Bedeuge 6. - 9. januar

Mandag Brødremenighedens kirke kl. 19.00

Tirsdag Brødremenighedens kirke kl. 19.00

Onsdag IMPuls-fællesskabet i Sognehuset kl. 19.00

Torsdag IMPuls-fællesskabet i Sognehuset kl. 19.00

Kvindernes Internationale Bededag

fredag d.7. marts kl.14.30 kaffe og kl. 16.00 gudstjeneste

Sykreds 1. kvartal 2025

06. februar Violinist Birgit Bauer fortæller om sit arbejde i
Sønderjyllands Symfoniorkester m.m.
20. februar Forberedelse til Kvindernes Internationale Bededag
06. marts Intet møde
07. marts Kvindernes Internationale Bededag *se mere side 12*
20. marts Steen Rosenvænge Lundbye fortæller om
Museum Koldings sølvsamling
03. april Hans Jørgen Larsen fortæller om at være mellem himmel
og jord.

Sykredsen samles Lindegade 26, klokken 15.00 de nævnte dage og vi er færdige igen kl. 16.30. Alle er velkomne

Matiné:

15. marts klokken 11.00 Matiné i Kirken
Juliane Ilgner på orgel og Ludwig Döll på Cello

Koncerter i 1. kvartal 2025

16. januar kl. 19.30 Koncert Klassisk Christiansfeld *Korsal*
Folkekons med dejlig folkemusik
02. februar kl. 16.00 Koncert Klassisk Christiansfeld *Korsal*
Lea Haveland Duo
09. marts kl. 16.00 Koncert Klassisk Christiansfeld *Korsal*
Duo Toke og Lasse

Kirkerengøring:

05. april kl. 9.00 Sæt kryds i kalenderen allerede nu

Suppedas:

15. januar kl. 17.30
03. marts kl. 17.30
01. april kl. 17.30 *se mere side 15*

Måned:	Dato:	Dag:	Tid:	Sted:	Tjeneste:	Tekst:	Præst:
Januar	05.	Helligtrekongers søndag	10.30	Store sal	Gudsstjeneste	Matt. 2,1-12	J. Bøytler
	06.	Mandag	19.30	Lille sal	Bedeuge		
	07.	Tirsdag	19.30	Lille sal	Bedeuge		
	12.	1. sønd. e. Helligtrek.	10.30	Store sal	Gudsstjeneste / Nadver	Luk. 2, 41-52	J. Bøytler
	19.	2. sønd. e. Helligtrek.	10.30	Store sal	Gudsstjeneste	Joh. 2,1.-11	J.Markussen
Februar	26.	3. sønd. e. Helligtrek.	10.30	Store sal	Gudsstjeneste / Kirkekaffe	Matt. 8,1-13	K. Knudsen
	02.	4. sønd. e. Helligtrek.	10.30	Store sal	Gudsstjeneste	Matt. 8,23-27	J. Bøytler
	09.	Sidste s.e. Helligtrek.	10.30	Store sal	Gudsstjeneste / Nadver	Matt. 17,1-9	J. Bøytler
	16.	Septuagesima	10.30	Store sal	Gudsstjeneste	Matt. 20,1-16	J. Bøytler
	23.	seksagesima	10.30	Store sal	Gudsstjeneste / Kirkekaffe	Mark. 9,14-29	J. Markussen
Marts	02.	Fastelavns søndag	10.30	Store sal	Gudsstjeneste	Matt. 3,13-17	K. Knudsen
	09.	1. søndag i fasten	10.30	Store sal	Gudsstjeneste / Nadver	Matt 4,1-11	J. Bøytler
	16.	2. søndag i fasten	10.30	Store sal	Gudsstjeneste	Matt 15,21-28	J. Bøytler
	23.	3. søndag i fasten	19.00	Store sal	Gudsstjeneste	Luk. 11,14-28	J. Bøytler
	30.	Midfaste søndag	10.30	Store sal	Gudsstjeneste fælles Tyrstrup	Joh. 6,1-15	J. Bøytler